

Några tankar om Huret

25 års samlade tankar hos en alkoholhandläggare



Bild <https://pixnio.com/>

Innehåll

Förord

Yttre tillsyn

Inre tillsyn

Förebyggande arbete

Tillståndshandläggning

Media

Slutord

Förord

Efter 25 år som alkoholhandläggare kan jag konstatera att tolkningen av alkohollagen skiljer sig åt i landet. Det tänker jag inte beröra i den här skriften eftersom det inte är min sak.

Jag konstaterar också att VAD man gör oftast är dokumenterat (i alla fall hos oss) i arbetsbeskrivningar och rutinbeskrivningar. Även detta skiljer sig åt i landet beroende på organisation, kommunstorlek, traditioner, ärendehandläggningssystem osv. osv. Inte heller det kommer jag att beröra (förhoppningsvis).

Men HUR gör man då?

Tankarna i den här skriften är enbart mina egna, jag säger inte att jag har rätt, men kanske kan det finnas ett uns av tankeställare någonstans som leder till nån form av förändring?

Mina tankar utgår från nuläget.

1997, när jag började, så var vi två handläggare, tillhörde Socialförvaltningen och var väldigt analoga. Vi hade AlKT på en gemensam dator som vi turades om att använda. Allt gick med papperspost.

2018 blev vi helt papperslösa och 2019 gick vi över till Miljönämnden. Det innebar bl.a att vi fick kollegor som arbetar med samma sak (tillsyn av restauranger (eller livsmedelsanläggningar som det heter på livsmedelssvenska). Det bytet, ihop med att vi fick delegation på att bifalla ansökningar är de två största förändringarna som har betytt oerhört mycket positivt och förenklat arbetet enormt.

/Leif Andersson

Örebro 2022

Yttre tillsyn

Jag har ofta fått höra att det måste bli högre kvalité på tillsynen. Vad är då kvalité?

När jag var ny i yrket så gjorde jag tillsynsbesök och skrev en rapport som oftast bara innehöll datum, klockslag, serveringsansvarig och noteringen "utan anmärkning".

Besöket brukade gå till ungefär så här; hänga av sig jackan (på nattklubbarna), rusa runt i alla lokalerna för att upptäcka något (oklart vad) och prata med den ansvarige. Sedan kom själva kontrollen, kanske att det fanns mat; titta på menyer, titta in i köket, om det var tomt, -titta i kylskåp och känna på stekbordet.

Nu då?

För det första så tycker jag att kvalité = kvantitet. En nattklubb bör få tio besök per år, det ger många ögonblicksbilder av verksamheten och är det illa en gång så vägs det upp av nio bra besök. Å andra sidan så blir det tydligt ifall flera av besöken visar på fylla och oordning (eller vad det nu kan vara...).

Vi har därför, sedan 2007, anlitat arvoderade kontrollanter som vid sidan av sitt ordinarie arbete även gör alkoholtillsyner. Vi har också upptäckt att det är en klar fördel om kontrollanterna arbetar på min förvaltning. Det blir enklare med kontakterna och inget tjafs om försäkringen på tjänstebilen gäller. Om personen slutar på förvaltningen så upphör också kontrollantjobbet.

Vi har landat i en modell med arvode till kontrollanterna. Det innebär att de inte är anställda när det gör alkoholkontroll. Det innebär också att de måste ha ett förordnande från förvaltningschefen samt att nämnden inte kan ge dem delegation.

Jag lägger upp en tillsynsrunda, pratar med de som ska arbeta om det är något speciellt, skriver vad de ska titta på vid respektive ställe (kolla av ordning, nykterhet, serveringsansvarig, personalliggare, mat + menyer) t.ex. Det är innebär att anteckningen "utan anmärkning" avser just de nämnda kontrollområdena och ingenting annat. Dokumentationen är alltså viktig men framför allt vad vi har granskat.

Utöver kontrollanternas så arbetar vi alkoholinspektörer kanske en natt var sjätte vecka samt en hel del tillsyn på dagtid. Det innebär att tillsyn görs varannan helg plus några vardagar varje månad.

Vi bokar in tillsynskvällarna i Outlook och lägger en kopia till chefen. På så sätt vet han vilka som jobbar ifall vi tvingas använda personlarmen.

Dagtillsyn och besök på nya ställen görs oftast ensamt, av en handläggare, kvälls- och nattarbete sker alltid av två eller flera personer.

Före tillsynen så träffas de som ska arbeta, tar med sig personlarm, byter telefonnummer med varandra.

Tidigare så hade vi kläder eller en namnbricka med texten "Tillståndsenheten". Det fungerade inte eftersom en del gäster började ifrågasätta jobbet och uppdraget. Det kan däremot vara klokt att fundera på om man ska ha en jacka/tröja med kommunens namn eller förvaltningens namn.

Tidigare, när vi arbetade under Socialnämnden, hade det inte fungerat att skylta med namnet, men nu arbetar vi under Miljönämnden och det fungerar att skylta med.

Jag brukar kontrollera att telefonen är laddad och att tillsynsomgången syns i den app som vi använder. Jag kollar väderprognosen och funderar på vad jag behöver ha med mig. Jag brukar också tömma fickorna och lämna kvar kreditkort mm hemma (med tanke på trängsel och ficktjuvar).

Tillsynsbesöket inleds med att man noterar var man är och klockslag. Om det är en nattklubb så påkallas vakternas uppmärksamhet och jag visar upp tjänstelegitimationen.

Nu gäller det att ta det lugnt (i normalfallet, jag återkommer till razzior). Småprata med entrépersonalen i fem minuter (är det oordning så brukar det märkas i entrén och på vakterna).

Håll ihop under hela besöket, stanna inte och prata med privata vänner. Det finns ingen anledning att hänga av sig ytterkläder utan kliv in i lokalen bara. Prata med den serveringsansvariga och presentera vad vi ska kontrollera.

När kontrollen är gjord (personalliggare är ifylld – några gäster äter – inga uppenbart minderåriga eller överserverade – serveringsansvarig är anmäld) så brukar jag försöka stanna kvar och observera baren och hur beställningarna går till. Kollar man legitimation? Jag brukar också följa någon gäst med blicken för

att se berusningsgraden. Vi går inte in i köket om det är igång (livsmedelsinspektörerna gillar inte ytterkläder där).

Efter besöket kontaktar jag den ansvarige och berättar om iakttagelserna, även småsaker som kanske inte noteras i protokollet. Jag passar mig noga för att gå in på kontoret med den ansvarige utan menar att om man vill komma undan så är det bättre att vara utanför restaurangen där andra kan se vad som sker, en ren säkerhetsfråga alltså.

Vi har valt att inte skicka protokoll till verksamheten om det inte finns någon anmärkning. Tidigare så brukade jag fråga om de ville ha protokollet men det ville ingen.

Om det finns någon anmärkning så kan det vara bra att berätta det för den serveringsansvarige och att vi återkommer. Jag aktar mig för att ge alltför preciserade negativa besked på plats. Om jag har sagt att fyra gäster var överserverade så har kanske kollegan en annan bild... Bättre att bara säga "vi har några anmärkningar och återkommer på måndag."

Jag brukar prata ihop mig med kollegan och avgöra om vi ska gå vidare eller inte ("mindre överträdelser behöver inte leda till någon sanktion" som det står i proppen). Nästa vardag kontaktas verksamheten på telefon och de får då besked om inledd utredning eller om det bara blir ett muntligt påpekande. Även muntliga påpekanden dokumenteras och diarieförs.

Jag tycker att det är särskilt viktigt att prata med någon kollega innan jag bestämmer mig för att inte öppna ett tillsynsärende. Det är lätt att bli positivt jävig mot de krögare som jag gillar.

Razzior då? Ja, då är det ett helt annat upplägg med personal från Polisen, Skatteverket mm. Det tillhör undantagen (eller kryddan) i tillsynsarbetet och blir olika från gång till gång. Samma sak med samordnad tillsyn. Jag menar att samordnad tillsyn (med Tullverket, Brandkåren osv.) är bra men det bör ske med måtta och på rätt ställen. Jag ser ingen större anledning egentligen utan enbart vid behov/razzia och några gånger per år för att visa branschen att vi faktiskt samarbetar. Det är också bra för att behålla samarbetet mellan myndigheterna.

Efter tillsynskvällen då, bilen parkerad, larmen återlämnade och hemgång kl. 02.30. Det minsta man kan göra är att vi skickar ett sms till varandra när man har kommit hem.

Inre tillsyn

Alla restaurangföretag ligger på bevakning hos SYNA (en betaltjänst som vi har). Då får vi löpande mejl med information om skulder och andra förändringar.

Vi brukar också använda Skatteverkets Gröna mall för att skicka en förfrågan på samtliga företag varje år (inte ideella föreningar, kommuner m.fl).

Vi tar också ut en Excelfil med samtliga PBI:er varje år och skickar som en remiss till Polisen.

Utifrån svaren så bestämmer vi gemensamt hur vi går vidare (fördjupad remiss till Skatteverket, hämta in domar från Tingsrätten osv.).

Den inre tillsynen startar alltid med en inkommen uppgift eller handling. Det kan vara ett remissvar, ett PM från Polisen, ett tips eller våra egna tillsynsprotokoll.

Jag öppnar ett ärende och skriver en kommunicering. Efter det ringer jag upp företaget och berättar vad det står i handlingen och mitt brev. Jag berättar också att de kan ta det lugnt och vänta på brevet (om det inte innehåller sekretessuppgifter brukar jag fråga om jag ska mejla det).

Sedan tar jag en diskussion med en kollega om ärendet och vi bestämmer var vi rimligen bör landa i slutändan (avskrika – erinran – varning – återkallelse). För kunden jag fundera över rimliga villkor, t.ex. att ha vakter, inte sälja sprit efter kl. 23, bordsservering osv. Det har jag helt gått ifrån nu. Alla villkor som jag kunde komma på kan ju faktiskt en krögare införa självmant, utan myndighetsbeslut, så varför ska jag berätta hur han bör driva sin verksamhet?

När alla uppgifter är färdigkommunicerade är det dags för utredningen eller tjänsteskrivelsen (jag har aldrig förstått skillnaden).

Jag försöker att ta bort bagateller och enbart koncentrera mig på det viktigaste. Dels får man rena och användbara domar, dels får motparten inte chansen att flytta fokus från det väsentliga till bagatellerna. Jag skriver alltså att personalen var påtända under kvällen och utelämnar att det inte fanns alkoholfritt vin.

Jag har också märkt att det bästa är att skriva den, låta en kollega ge synpunkter, låta den vila en eller två dagar och sedan posta den. Jag brukar också ringa upp krögaren och berätta om innehållet och att den kommer på posten.

Kollegan får gärna läsa utredningen som "fan läser bibeln" och komma med alla tänkbara argument (precis som en billig jurist gör).

Vilken sanktion är rimlig då? Jo, jag tycker att man ska gå på lägsta tänkbara utan att begå tjänstefel vid en granskning. Nämnden tar senare ett beslut och de är fria att ta ett hårdare beslut. Det är alltså inte jag som eventuellt gör fel utan nämnden.

Om en restaurang har en skatteskuld eller ingen mat vid tillsyn så tycker jag att man ska fundera över vart jag vill komma med min myndighetsutövning. Alkohollagen är framåtsyftande vilket innebär att besluten inte är ett straff (bakåtsyftande) utan ska åstadkomma rättelse hos krögaren. Om en erinran eller varning räcker så bör det vara förstahandsvalet. På så sätt bygger vi förtroende samtidigt som vi bäddar för fortsättningen.

Jag har återkallat tillstånd och fått fel i domstolen (blev varning istället) och det är en oerhört tuff match att återkalla tillståndet en gång till ifall bristerna upprepas. Därför är jag en varm förespråkare av milda sanktioner inledningsvis. Det är väl inte så att den som återkallar mest är duktigast, det kan ju lika gärna tyda på ett bristfälligt förebyggande arbete.

Förebyggande arbete

Sedan 2007 har vi haft något som vi kallar "hemma-hos-information". Det innebär i korthet att vi erbjuder alla restauranger två timmars information/dialog om alkohollagen. Krögaren ringer och bokar en tid som passar oss båda. Förhoppningsvis är all personal på restaurangen med. Innehållet varierar beroende på restaurangens inriktning (nattklubb/hotell/lunchrestaurang osv). Vi utgår ifrån FHM:s folder om ansvarsfull servering. Träffarna är uppskattade och det blir också roligare att göra tillsyn efteråt. Vi har inte kunnat mäta effekten av träffarna, men vi kommer att fortsätta med dem ändå. Av flera skäl erbjuder vi inte denna tjänst om vi har en pågående utredning mot restaurangen.

Vi ger också ut ca. fyra nyhetsbrev per år. Nyhetsbreven läggs upp på kommunens hemsida och länken mejlas sedan ut till alla restaurangerna. Innehållet varierar, allt ifrån lustgas och anmälningsplikt till kryddning av snaps och "hemma-hos-info".

Tillståndshandläggning

Måndag morgon, några remissvar i inkorgen, några anmälningar från krögare och två ansökningar. Jag börjar med det enkla, registrerar den ena anmälan och bekräftar till krögaren, sedan den andra på samma sätt. Därefter kontrolleras och registreras remissvaren, inga konstigheter. En ansökan om ett tillfälligt tillstånd till slutet sällskap och en om ett ägarbyte på en restaurang. Jag tar den enkla först, registrerar, fakturerar och expedierar (har en mejlgrupp med Polis+Lst+FHM och en mejlsignatur som berättar vad det är.

Detta beslut delges till Polismyndigheten, Länsstyrelsen och Folkhälsomyndigheten jml. 9 kap. 7 § alkohollagen.

Mejlar och postar beslutet till sökande. Sedan hugger jag in på den nya ansökan.

Jag tycker att det underlättar mitt arbete om jag gör en sak i taget och följer de rutiner och lathundar som vi har, en boll i luften åt gången.

Vad man gör med en nyansökan är en annan beskrivning, men HUR man gör underlättas av att göra en sak i taget!!!

Media

En gång i tiden var jag ofta med i tidningar och media. Efter några drev har jag kommit fram till att jag inte är med på bild (vill inte bli igenkänd av kroggäster) och jag uttalar mig bara om pågående ärenden.

Hur då då? Jo, när media ringer så ber jag att få återkomma om en halvtimme. Tar en kaffe och pratar med min kollega eller chef. Jag tänker ut tre budskap som jag vill få fram och skriver ner dem på en lapp. Därefter ringer jag upp och håller mig till mitt mantra;

1. alkohollagen är en skyddslag som ska förhindra skadligt berusningsdrickande,
2. Polisrapporten om överservering är tydlig på det inträffade och vi har ingen anledning att inte lita på innehållet,
- 3 Ja, jag vet att krögaren ser annorlunda på det inträffade och vi har haft en dialog om det och förvaltningens samlade bedömning är att vi inte delar hans uppfattning.

Jag är också tydlig med att det är förvaltningen som utreder och föreslår till nämnden, inte jag personligen.

När beslutet är fattat så hänvisar jag alltid till nämndordförande. Jag har ingen anledning att försvara/förklara deras beslut.

Slutord

Till sist, tänk på att detta bara är ett jobb. Du är inte alkoholhandläggare, du bara jobbar som det. Mina hundar är faktiskt viktigare. Jobbet blir lättare då.

